

ІСТОРІЯ ЗАРОДЖЕННЯ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

Кравченко Я. С.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського рівня)

за спеціальністю 242 – Туризм

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Олійник В. Д.

кандидат географічних наук, доцент,

доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Гносеологічні основи екологічного туризму сягають корінням у часи античності, коли подорожі були важливим засобом пізнання світу. Вже у VI ст. до н.е. давні греки та римляни активно подорожували до інших країн, зокрема, до Єгипту, де їх приваблювали унікальні природні умови, велична архітектура та багата культура. Видатні філософи Давньої Греції, такі як Геродот, Аристотель і Демокріт, у своїх працях підкреслювали важливість безпосереднього спілкування з природою як одного з ключових елементів виховання та самопізнання.

В епоху Просвітництва, зокрема у XVII ст., ідеї екологічного туризму отримали подальший розвиток завдяки працям таких мислителів, як Жан-Жак Руссо та Г. Лібіл. Вони звернули увагу на роль туристичних походів у патріотичному вихованні та формуванні моральних цінностей. Руссо, зокрема, наголошував на важливості пішохідних подорожей для зміцнення фізичного здоров'я та морального розвитку молоді. Він обґрунтував теорію навчання, де подорожі стали невід'ємною складовою, що сприяє гармонійному розвитку особистості.

Ключовим моментом у розвитку екологічного туризму стало створення туристського товариства "Die Naturfreunde" ("Друзі природи") за ініціативою віденської газети "Arbeiterzeitung". Метою цього товариства було забезпечення робітничого класу правом на відпочинок і доступ до природи, що до цього часу було привілеєм аристократії. Це товариство сприяло розповсюдженню ідей , зеленого, природознавчого та етнографічного туризму на території Австро-Угорщини, зокрема й у Західній Україні. Яків Головацький, Іван Франко, Іван Нечуй-Левицький та інші українські діячі стали активними учасниками природознавчих подорожей, спрямованих на вивчення природи та культурної спадщини Українських Карпат.

З другої половини XIX ст. розвиток екологічного туризму набуває нових форм. Крим стає елітним курортним регіоном, а також важливим центром гірського туризму. Виникають туристичні клуби, які популяризують екскурсії та наукові дослідження природи, зокрема Кримських гір. У 1890 р. в Одесі було засновано Кримський гірський клуб, який пізніше перетворився на Кримсько-Кавказький гірський клуб, діяльність якого сприяла розвитку туризму в Криму і на Кавказі. Основними цілями цього клубу були наукові дослідження, популяризація гірського туризму та охорона рідкісних видів флори та фауни.

Однією з важливих подій для розвитку зеленого та екотуризму стало заснування скаутського руху, що підкреслював важливість гармонійної взаємодії людини з природою. У 1907 році Роберт Баден-Пауелл організував перший скаутський табір, метою якого було виховання молоді через активне спілкування з природою. Ці ідеї знайшли відгук і в Західній Україні, де в 1911 році були засновані молодіжні організації "Січ" та "Пласт", які під час туристичних походів вивчали природу та культуру рідного краю.

У XX ст. важливим кроком для розвитку екологічного туризму стало створення національних парків. Перший національний парк, Йеллоустон, був заснований у США в 1872 році. До середини XX ст. ідея національних парків активно поширювалася по всьому світу, сприяючи збереженню природних територій для відпочинку та наукових досліджень. Такі національні парки, як Йосеміті та Гранд-Каньйон у США, стали символами зеленого (м'якого) туризму, залучаючи мільйони відвідувачів щороку.

Таким чином, історія зеленого туризму має глибоке коріння і тісно пов'язана з розвитком філософії, культури та науки. Сучасний туризм спирається на ідеї збереження природи, патріотичного виховання та гармонійної взаємодії людини з довкіллям, що має особливу актуальність у контексті глобальних екологічних викликів сьогодення [1].

Сільський туризм та агротуризм мають велику історію в Сполучених Штатах Америки. Відпочинок і туризм на фермах можна простежити з кінця 1800-х років, коли сім'ї, намагаючись втекти від літньої спеки міста, відвідували родичів-фермерів. У 1930-х і 1940-х роках серед людей, які прагнули втекти від стресів Великої депресії та Другої світової війни, поїздки в сільську місцевість знову стали популярними. Широкого інтересу набули прогулянки на конях, контактні зоопарки на фермах. Відпочинок на фермі, готель типу «ліжко та сніданок» і комерційні екскурсії на ферму були популярні в 1980-х і 1990-х роках.

Після періоду культурного та політичного просування, агротуризм вперше увійшов до італійського законодавства на місцевому рівні в 1973 році (автономна провінція Тренто). Перша згадка про агротуризм (розміщення в агротуризмі) в законі штату належить до рамкового закону

про туризм 1983 року (Закон від 17 травня 1983 року, п. 217). Перший закон для регулювання агротуризму був виданий через два роки (Закон № 730 від 5 грудня 1985 р.). Сьогодні в Італії кількість агротуристичних центрів становить від 9000 до 20 000. Їхній успіх спонукав багато інших країн Європейського Союзу до впровадження подібної національної політики, щоб допомогти збільшити дохід ферми та створити робочі місця в сільських громадах [3].

Зелений туризм, як відпочинок у селі, для України не є новиною, адже ще на початку ХХ ст. до карпатських сіл приїжджали на відпочинок відомі українські письменники, художники, артисти, політики. На законодавчому рівні в Україні проєкт Закону про сільський зелений туризм внесено в 2021р. На жаль у зв'язку з політичними подіями в країні, його не було розглянуто [3].

Література:

1. Горшкова Л. О. Розвиток сільського «зеленого» туризму як складової частини туристичного комплексу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Том 31 (70). № 1, 2020 С. 115–120.
2. Зелений туризм. Банк даних сільського туризму в Україні. URL: <https://ruraltourism.com.ua/?a=cvitantsiya> (дата звернення: 10.05.2025).
3. Ecotourism and Sustainable Tourism Statistics 2024. Radical Storage. URL: <https://travel.radicalstorage.com/ecotourism-statistics/> (дата звернення: 27.04.2025).